

รัฐประหาร บทบาททหารกับการเมืองในประเทศไทย COUP D' ETAT: ROLE OF MILITARY AND POLITICS IN THAILAND

วชิรวัชร งามละม่อม^{1*}

Wachirawachr Ngamlamom^{1*}

บทคัดย่อ

ประเด็นในการวิเคราะห์ คือ 1) ปัจจัยสำคัญที่ทหารก้าวเข้ามา มีบทบาททางการเมือง 2) ทหารกับเหตุผลของการทำรัฐประหาร 3) ข้อเสนอแนะ การวิเคราะห์ พบว่า 1) ทหารต้องเข้ามาแสดงบทบาททางการเมืองหรือวิกฤตทางการเมืองถูกมองเป็น 2 กรณี คือ (1.1) เป็นการปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาเอกราช ความมั่นคง ความไม่สงบทางการเมืองหรือวิกฤตการณ์ทางการเมืองการปกครองของประเทศ สถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (1.2) การหาข้อยุติเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง 2) สาเหตุโดยรวมของการทำรัฐประหาร 5 ประการ (2.1) รัฐบาลพลเรือนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการของฝ่ายทหารมากเกินไป (2.2) ความพยายามของฝ่ายการเมืองในการเข้าไปแทรกแซงทหาร (2.3) ความขัดแย้งกันเองระหว่างฝ่ายทหาร (2.4) เกียรติภูมิและบทบาทของทหารถูกละเมิด (2.5) ทหารไม่เชื่อมั่นว่ารัฐบาลที่บริหารประเทศอยู่ในขณะนั้นจะบริหารประเทศชาติได้ 3) ข้อเสนอแนะ (3.1) สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย (3.2) ทำให้ทหารเป็นทหารอาชีพ เพื่อป้องกันการแทรกแซงทางการเมือง (3.3) ตระหนักถึงสถานะเศรษฐกิจ และการควบคุมงบประมาณในกิจการทหาร (3.4) มุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ABSTRACT

The purpose of this review article is to 1) analyze the crucial factors leading Thai military's decision to participate in the politics, 2) find out the reasons why military launched coup d'état, and 3) suggestion, The analysis found that: 1) military need to show the political or political crises are viewed as two cases: (1.1) protect independence, security, political unrest and crisis, royal institution, as well as democratic regime with the King as Head of State, and (1.2) solve to problems of the political crisis, (2) five reasons that led Thai military to launch coup d'état are: (2.1) the overwhelming intervention of the civil government, (2.2) The efforts of political parties to intervene in the military, (2.3) a conflict among groups of military, (2.4) a violation of military's integrity and role, and (2.5) a lack of confidence that the civil government can lead the country to achievement, and 3) recommendations: (3.1) creating an environment that is enable people to develop political culture for the betterment, (3.2) prevention the political interference from military, (3.3) development of military people to be more professionals, controlling the budget of military affairs, (3.4) Focus on public participation of political democracy.

Key Word: Coup d'état, Role of Military, Politics

* Corresponding author; e-mail address: aood_0231@hotmail.com/Wachirawachr_aood@hotmail.co.th

¹ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม 73170

¹ Research Institute for Language and Culture of Asia, Mahidol University, Nakhon Pathom 73170

บทนำ

ก่อนที่ประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ประชาชนคนไทยยอมรับการสืบทอดอำนาจของผู้นำประเทศโดยการสืบสายโลหิต แต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คณะราษฎรไม่ยอมรับการสืบทอดอำนาจลักษณะดังกล่าว จึงได้ยกเลิกการสืบทอดอำนาจลักษณะนี้เสีย โดยมีความคิดว่าอำนาจที่แท้จริงควรได้รับการยินยอมจากประชาชนจึงได้นำการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมาใช้ แต่ประชาชนยังไม่มีความพร้อมจึงไม่เห็นความสำคัญของอำนาจที่แท้จริงว่าเป็นของประชาชน ประกอบกับการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบที่หยิบยืมมาจากประเทศตะวันตก ซึ่งจะต้องมีพื้นฐานการสนับสนุนจากประชาชนเป็นสำคัญ แต่รูปแบบการปกครองดังกล่าวถูกนำมาโดยบุคคลกลุ่มน้อยซึ่งมีการศึกษาและมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง และบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นบุคคลในระบอบราชการโดยเฉพาะกลุ่มทหาร (คณิน บุญสุวรรณ, 2532: 186) จึงทำให้การเมืองไทยตกอยู่ภายใต้การครอบงำ และการแทรกแซงทางการเมืองโดยทหารมาตลอด (เบญจพล เปรมปรีดา, 2536: 1) การที่การเมืองไทยถูกแทรกแซงจากทหารโดยการรัฐประหาร จากนั้นก็มีการปกครองแบบเผด็จการทหาร และต่อมาก็มีการร่างและประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ต่อมาจัดให้มีการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาล หลังจากนั้นก็เกิดวิกฤตการณ์ในการขัดแย้งของนักการเมืองทำให้ทหารต้องเข้ามารัฐประหารอีกและก็ปกครองโดยทหารวนเวียนอยู่เรื่อยๆ ไม่สิ้นสุด (สมบุญ ฤกษ์เกษม, 2539: 1)

การแทรกแซงและการเข้ามาบีบคั้นทางการเมืองของทหารก็เป็นเรื่องที่ยาก เนื่องจากลักษณะเด่นขององค์กรทหารมีความสามัคคีเป็นกลุ่มก้อนเหนียวแน่น มีเอกภาพและยังมีโครงสร้างการบัญชาเป็นลำดับขั้นที่แน่นอน อีกทั้งมีอาวุธในการทำสงครามอยู่ในการครอบครอง จึงประสบความสำเร็จในการยึดอำนาจปฏิวัติรัฐประหาร ภายหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬจนนำมาสู่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บทบาททางการเมืองของทหารกลับเงียบหายไปจนแทบไม่มีการเคลื่อนไหวของทหารที่เกี่ยวกับการเมือง ในช่วงนี้พรรคการเมืองที่เกิดขึ้นใหม่ซึ่งภายหลังได้รับการจัดตั้งรัฐบาลด้วยคะแนนเสียงท่วมท้นถึง 2 สมัย คือ พรรคไทยรักไทยที่นำโดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็ถือเป็นตัวแทนของฝ่ายนักธุรกิจมากกว่าฝ่ายข้าราชการ แม้ว่าต่อมาภายหลังจะเป็นที่ทราบดีว่าการเมืองไทยได้วนเวียนเข้าสู่วงจรของการใช้อำนาจทหารอีกครั้งจากเหตุการณ์รัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ภายใต้งานนำของ พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้ทำการยึดอำนาจรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน แต่กระนั้นกระแสความนิยมในตัวหัวหน้าพรรคไทยรักไทยก็ยังได้รับการยกย่องและเชิดชูในระดับหนึ่ง เพราะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากภายในสังคมไทย โดยเฉพาะในช่วงแรกของการเลือกตั้งสมัยที่ 2 ระบบการเมืองของไทยก็กลับมาวนเวียนสู่ปรากฏการณ์ทางการเมืองด้วยการยึดอำนาจการปกครอง โดยการนำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยการนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้าคณะ โดยวิเคราะห์จากสภาพการณ์ของการรัฐประหารอาจมีสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ความขัดแย้งทางการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์ในหมู่ประชาชน ประชาชนมาชุมนุมต่อต้านรัฐบาลด้วยความสงบ แต่ถูกกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลใช้อาวุธสงครามหากปล่อยไว้จะก่อให้เกิดอันตรายต่อชาติ (2) ชาวนาได้รับความเดือดร้อนจากการขายข้าวให้รัฐบาลแต่ไม่ได้รับเงินมาเป็นเวลานานเป็นเหตุให้ชาวนาต้องฆ่าตัวตาย และรัฐบาลก็รู้ดีว่าการอยู่ต่อไปของรัฐบาลจะไม่สามารถแก้ไขปัญหามาให้ชาวนาได้ เพราะรัฐบาล

รักษาการณ์ไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะกู้เงินมาจ่ายให้ชาวนา (3) การทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลและนักการเมือง จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ตัดสินใจยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินทั้งๆ ที่ลังเลอยู่นาน เพราะรู้ว่าจะถูกต่อต้านจากทั้งฝ่ายระบอบทักษิณและประเทศตะวันตก (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2557)

ดังนั้น จากปรากฏการณ์ดังกล่าวผู้เขียนจึงเขียนนำเสนอในเรื่อง “รัฐประหาร บทบาททหารกับการเมืองในประเทศไทย” จากนั้นเป็นการนำเสนอแนวคิดพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งพยายามหาแนวทางและวิธีการต่างๆ มาใช้ในบทบาทของทหารกับการเมือง ในตอนท้ายเป็นบทสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่ทหารก้าวเข้ามา มีบทบาททางการเมือง ทหารกับเหตุผลของการทำรัฐประหาร และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของทหารกับการเมืองไทย

แนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์

ปัจจุบันมีนักคิด นักวิชาการไทยมองบทบาททหารกับการเมืองของประเทศไทยเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่จะชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับการเมืองไม่ได้มีแค่รูปแบบเดียวคือ การแทรกแซงของทหารในฝ่ายการเมือง และเป็นที่มาของวงจรทางการเมือง แต่จริงๆ แล้วความสัมพันธ์ของทหารกับนักการเมืองมีอยู่หลายลักษณะ ซึ่งต่อจากนี้ผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่นำมาอธิบายความการเมืองไทยว่ามีที่มาที่ไปอย่างไรบ้าง

แซมมวล ฮันติงตัน (Samuel Huntington, 1968) ได้กล่าวว่า ความเป็นสมัยใหม่และการพัฒนาทางการเมืองจะต้อง “ดำเนินไปด้วยกัน” เมื่อสังคมได้เข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตจากสังคมแบบดั้งเดิมหรือสังคมเกษตรกรรมไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการก้าวเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้มีการเติบโตของบุคลากรในภาคการผลิตที่มีการศึกษามากขึ้นเพื่อป้อนเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม ซึ่งในรูปแบบการเมืองสมัยใหม่นี้ประชาชนจะต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ทางการเมือง ตั้งแต่การเลือกตั้ง การเรียกร้องในนโยบาย และการถอดถอนรัฐบาลที่คิดว่าตนเองไม่ชอบธรรม ในกระบวนการมีส่วนร่วมนี้สังคมจะต้องพัฒนาสถาบันการเมือง เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นสมัยใหม่ของสังคม

ไฟเนอร์ (S.E. Finer, 1976) อธิบายลักษณะเด่นของทหารในฐานะสถาบันการเมืองว่าทหารมีลักษณะเด่น 5 ประการคือ มีการบังคับบัญชาที่รวมศูนย์ มีการบังคับบัญชาที่ลดหลั่นเป็นลำดับชั้น มีระเบียบวินัย มีการติดต่อสื่อสารภายในหน่วยย่อยต่างๆ ขององค์กร มีความสามัคคีรักหมู่คณะ และมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ทั้งยังมีคุณธรรมทางการทหาร ซึ่งเมื่อรวมกับลักษณะเด่นทั้ง 5 ประการนี้ ทำให้คณะทหารเป็นองค์กรที่มีการจัดตั้งที่ดีที่สุดเมื่อเทียบกับองค์กรต่างๆ ในสังคม

สุจิต บุญบงการ (2552) กล่าวว่า ทหารได้เริ่มมีบทบาททางการเมืองตั้งแต่แรกเริ่มของการมีประชาธิปไตย คือ การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ให้ความเห็นว่าทหารเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งของสังคมไทย เนื่องจากเป็นสถาบันที่ได้รับการพัฒนามาก่อนสถาบันการเมืองอื่นๆ จึงเป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชนว่ามีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และมีอำนาจ รวมทั้งมีความพร้อมในตัวเองมากที่สุด การยืนยันบทบาทเด่นของธรรมชาติของสถาบันทหาร

สรุปได้ว่า ทหารมีบทบาทเด่นในการเมืองไทย เพราะมีความพร้อมในเชิงสถาบันและมีความเข้มแข็งทางด้านอุดมการณ์ แต่เพราะเหตุใดการศึกษาการเมืองการปกครองในเวลานี้จึงไม่ตั้งข้อสงสัยต่อปัญหาการสืบทอดอำนาจของสถาบันทหาร เพราะในความเข้มแข็งเชิงสถาบันนั้น มีระบบการสืบทอดอำนาจที่สันติ หากสถาบัน

อาหารมีความเข้มแข็งในฐานะสถาบันการเมืองจริงๆ แล้วลักษณะเด่นของอาหารไทยที่มักจะต้องต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจกันนั้นสะท้อนให้เห็นความอ่อนแอและความไม่มีเสถียรภาพของสถาบันการเมือง

บทบาทอาหารกับการเมืองในประเทศไทย

การเมืองไทยตลอดระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา ดูเหมือนจะมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางประชาธิปไตยมากขึ้น จากการศึกษาวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์หลายชิ้นบ่งชี้ว่า กระบวนการทางการเมืองและกระบวนการในการกำหนดนโยบายของไทยเปลี่ยนแปลงไปจากทหารและระบบราชการผู้เคยมีบทบาทและอิทธิพลมากในกระบวนการทางการเมืองของไทย กลายเป็นการเมืองของนักธุรกิจการเมืองและกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ในขณะที่เดียวกันการเมืองไทยก็มีพื้นที่ให้กับการเมืองภาคประชาชนและประชาสังคมมากขึ้นอย่างเป็นลำดับ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2530) จากปัญหาและประเด็นที่กล่าวมาในเบื้องต้น ผู้ศึกษาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ใช้ในการศึกษา 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ปัจจัยสำคัญที่ทหารก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมือง

โดยปกติแล้วทหารจะไม่เข้าแสดงบทบาททางการเมือง เนื่องจากรัฐธรรมนูญตลอดจนกฎระเบียบการปฏิบัติราชการไว้อย่างชัดเจน รัฐธรรมนูญจะกำหนดหน้าที่ของทหารไว้ 2 ลักษณะ คือ หน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันประเทศ รักษาเอกราช ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย ตลอดจนสถาบันสำคัญของประเทศ และอีกหน้าที่หนึ่งก็คือหน้าที่ในการพัฒนาประเทศ (Surachart Bumrungsuk, 1985) อย่างไรก็ตามได้มีการวิเคราะห์เกี่ยวกับหน้าที่ของทหารในการรักษาความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อยซึ่งเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า การเข้าแสดงบทบาททางการเมืองเพราะเหตุผลความจำเป็นทางการเมืองที่กำลังเกิดวิกฤตอันเนื่องจากการบริหารงานที่ผิดพลาดของรัฐบาล จนสื่อเค้าว่าจะเกิดความวุ่นวาย ความไม่สงบขึ้นภายในประเทศ หากทหารไม่เข้าดำเนินการแล้วจะมีผลเสียต่อความสงบเรียบร้อยความมั่นคงของประเทศ ดังนั้นหากจะวิเคราะห์ปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนผลักดันให้ทหารต้องเข้าแสดงบทบาททางการเมืองในภาวะที่การเมืองเกิดความไม่สงบหรือในช่วงที่เกิดวิกฤตทางการเมืองแล้วพบว่าน่าจะเกิดจากสาเหตุต่างๆ ดังนี้ 1) สถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายในประเทศเกิดความไม่สงบ มีความขัดแย้งทางการเมือง เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชนออกเป็นฝ่ายต่างๆ มีปัญหาทางเศรษฐกิจ การทุจริต คอร์รัปชัน และปัญหาสังคมเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง เกิดการรวมกลุ่มชุมนุมเพื่อกดดันการแก้ปัญหาของรัฐบาลจนกลายเป็นสถานการณ์ความวุ่นวาย 2) ความไม่มีเสถียรภาพของสถาบันการเมือง เช่น เกิดความอ่อนแอของสถาบันทางการเมืองของรัฐบาล พรรคการเมือง นักการเมืองขาดเจตนาธรรมาภิบาลที่แน่วแน่ในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้ประชาชนได้รับผลเสีย เมื่อประชาชนได้รับผลกระทบมากก็อาจจะเรียกร้อง ต้อต้านหรือกดดันรัฐบาลด้วยวิธีการต่างๆ 3) ทหารเป็นองค์กรที่มีคุณลักษณะพิเศษแตกต่างจากองค์กรพลเรือนทั่วไป กล่าวคือทหารมีระเบียบวินัย การปกครองบังคับบัญชา การสั่งการที่เคร่งครัดมาก นอกจากนี้แล้วยังได้รับการฝึกความอดทน ความแข็งแกร่ง การใช้อาวุธยุทธวิธีต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อปฏิบัติการใดๆ เมื่อเกิดความไม่สงบ 4) ลักษณะเด่นของทหารอีกอย่างหนึ่งเพิ่มเติมจากข้อ 3 ซึ่งบุคคลทั่วไปหรือองค์กรใดไม่มี การรักษาความสงบเรียบร้อย หรือการยึดอำนาจการปกครองอาจต้องมีการใช้อาวุธประกอบการปฏิบัติการกิจ ซึ่งผู้ที่สามารถใช้อาวุธได้นั้นต้องมีความชำนาญหรือผ่านการฝึกทักษะมาแล้ว ในการเข้าคลี่คลายปัญหาความสงบทางการเมืองของประเทศ เพื่อการควบคุมฝูงชนให้อยู่ในความสงบหรือเพื่อให้ปฏิบัติการยึดอำนาจจากรัฐบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยอยู่ภายใต้การควบคุมสั่งการจากผู้บังคับบัญชา

ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นส่วนสนับสนุน ผลักดันให้ทหารต้องเข้าแสดงบทบาททางการเมือง บางฝ่ายว่าเป็นหน้าที่ของทหารในการรักษาความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงของประเทศ ซึ่งสามารถกระทำได้อย่างอิงจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้ทหารมีหน้าที่ในการรักษาเอกราชความมั่นคง สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อเกิดความไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศขึ้นจึงทำให้มีการจับตามองมาที่ฝ่ายทหารเป็นพิเศษว่าจะมีการแสดงท่าทีอย่างไรต่อเหตุการณ์นั้น อย่างไรก็ตามหากทหารจะต้องเข้าแสดงบทบาทต่อกรณีดังกล่าวก็มักจะดำเนินการไปเพื่อมุ่งสร้างความสงบเรียบร้อย ไม่ต้องการใช้กำลังและอาวุธในทางที่จะก่อให้เกิดความรุนแรงเสียหายต่อประชาชนและภาพลักษณ์ของประเทศ จะเห็นได้ว่าการยึดอำนาจการปกครองของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และการยึดอำนาจการปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยการยึดอำนาจการปกครองของทั้ง 2 ครั้งไม่มีการใช้กำลังอาวุธเข้าต่อสู้หรือเสียเลือดเนื้อเลยแม้แต่หยดเดียว เพราะดังที่ได้กล่าวแล้วว่าถ้าทหารต้องเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาล ก็จะดำเนินการไปเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยของประเทศชาติและประชาชน ที่สำคัญคือทหารจะพิจารณาถึงความเหมาะสมในการใช้กำลังหรืออาวุธ ซึ่งต้องเป็นไปตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาและมีกฎหมายรองรับ (Surachart Bumrungsuk, 1999)

ประเด็นที่ 2 ทหารกับเหตุผลของการทำรัฐประหาร

สาเหตุของการทำรัฐประหารจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เพราะมีการบริหารประเทศชาติผิดพลาดและจำเป็นต้องบังคับให้รัฐบาลพ้นจากอำนาจ จึงใช้กำลังบังคับให้ออกจากตำแหน่ง โดยประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญหรือประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายในเวลาที่กำหนด ลักษณะนี้ก็เรียกได้ว่าเป็นการก่อรัฐประหาร หากย้อนรอยการทำรัฐประหารในประวัติศาสตร์ไทยจนถึงปัจจุบันมีถึง 13 เหตุการณ์ด้วยกัน ดังนี้ **ครั้งที่ 1** เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2476 พระยามโนปกรณนิติธาดา ได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดสภาผู้แทนราษฎรพร้อมงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา เกิดจากการนำเสนอเค้าโครงเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ ฉบับที่เรียกว่า “สมุดปกเหลือง” ที่ถูกหลายฝ่ายมองว่าคล้ายกับเค้าโครงเศรษฐกิจของคอมมิวนิสต์ ก่อให้เกิดความเห็นขัดแย้งกันอย่างรุนแรงในหมู่คณะราษฎรและบรรดาข้าราชการ จึงเกิดการรัฐประหารเจียมปีบบังคับให้นายปรีดีเดินทางออกนอกประเทศพร้อมทั้งกวาดล้างจับกุมพวกที่คิดว่าเป็นคอมมิวนิสต์ พรรคคอมมิวนิสต์ **ครั้งที่ 2** เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 รัฐประหารครั้งนี้มีขึ้นหลังพระยามโนปกรณนิติธาดาประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดสภาและงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา หลังจากมีความขัดแย้ง “สมุดปกเหลือง” จนกระทั่งเกิดวิกฤตเมื่อ “4 ทหารเสือ” ลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2476 โดยอ้างเหตุผลว่าเพื่อพักผ่อนหลังจากตรวจตราทำงานราชการจนสุขภาพเสื่อมโทรม จากนั้นในเวลาหัวค่ำของคืนวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 คณะทหารบก ทหารเรือ และพลเรือน นำโดยพระยาพหลพลพยุหเสนา หลวงพิบูลสงคราม และหลวงศุภชลาศัยได้ทำรัฐประหารยึดอำนาจจากพระยามโนปกรณนิติธาดา **ครั้งที่ 3** เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 สาเหตุคือรัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ไม่สามารถจัดการกับปัญหาความขัดแย้งกันในชาติได้ อันมีสาเหตุหลักจากเหตุการณ์สวรรคตของรัชกาลที่ 8 ประกอบกับมีการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ **ครั้งที่ 4** เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2491 คณะนายทหารกลุ่มที่ทำการรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 จึงบังคับให้ นายควง อภัยวงศ์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมอบตำแหน่งต่อให้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยที่ภายหลังกลุ่มนายทหารนำโดย พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ ได้ทำการรัฐประหารรัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.

2490 แล้วได้แต่งตั้งให้ นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อจัดการเลือกตั้งทั่วไป ต่อมาในการเลือกตั้งวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 พรรคประชาธิปัตย์สามารถชนะการเลือกตั้งได้รับเสียงสูงสุดในสภา นายควง อภัยวงศ์ ในฐานะหัวหน้าพรรคได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี **ครั้งที่ 5** เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยึดอำนาจรัฐบาลตนเอง โดยอ้างว่าไม่ได้รับความสะดวกในการบริหารราชการแผ่นดิน เหตุสืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2492 ที่ใช้อยู่ขณะนั้นไม่เอื้อให้เกิดอำนาจ คือให้ผู้ที่ป็นสมาชิกวุฒิสภาจะเป็นข้าราชการประจำไม่ได้ **ครั้งที่ 6** เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 สืบเนื่องจากความแตกแยกกันระหว่างกลุ่มทหาร ที่นำโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบก กับ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจที่ค้ำอำนาจของรัฐบาลที่มีการเลือกตั้งที่มีการโกงกันมากที่สุดในประวัติศาสตร์ **ครั้งที่ 7** เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ด้วยสาเหตุการเมืองในรัฐสภาไม่สงบ เนื่องจากบรรดา ส.ส. เรียกร้องเอาผลประโยชน์และมีการขู่ว่าจะหากไม่ได้ตามที่ร้องขอจะถอนตัวจากการสนับสนุนรัฐบาล พล.ท.ถนอม กิตติขจร ก็ไม่อาจควบคุมสถานการณ์ได้ จึงประกาศลาออกในเวลาเที่ยงของวันเดียวกัน แต่ยังไม่ได้ประกาศให้แก่ประชาชนทราบโดยทั่วกัน จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ประกาศยึดอำนาจโดยอ้างถึงเหตุความมั่นคงของประเทศ ซึ่งมีลัทธิคอมมิวนิสต์กำลังคุกคาม โดยมีคำสั่งคณะปฏิวัติให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ใช้อยู่ขณะนั้น ยุบสภา ยกเลิกสถาบันทางการเมือง **ครั้งที่ 8** เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 จอมพลถนอม กิตติขจร ยึดอำนาจรัฐบาลตนเอง สาเหตุสืบเนื่องจากการ นายถวิล เจริญศิริลา ส.ส.จังหวัดอุดรธานี ได้เรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนต่างๆ ตามที่จอมพลถนอมได้เคยสัญญาไว้ในช่วงเลือกตั้ง เมื่อไม่ได้รับการตอบแทนดังที่สัญญาไว้ ส.ส. เหล่านี้ได้ต่างพากันเรียกร้องต่างๆ นานา ซึ่งเป็นเหตุให้ จอมพลถนอม ไม่อาจควบคุมสถานการณ์ในสภาได้ จึงทำการยึดอำนาจตนเองขึ้น **ครั้งที่ 9** เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เนื่องจากเหตุการณ์การสังหารหมู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ซึ่งรัฐบาลไม่อาจควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยได้ คณะนายทหาร 3 เหล่าทัพและอธิบดีกรมตำรวจ นำโดย พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด จึงจำเป็นต้องยึดอำนาจการปกครองไว้ โดยใช้ชื่อว่า “คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน” **ครั้งที่ 10** เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 เหตุเนื่องจากการที่รัฐบาลนายธานินทร์มีภารกิจสำคัญที่จะต้องกระทำคือ การปฏิรูปการเมืองภายในระยะเวลา 12 ปี ซึ่งทางคณะปฏิรูปฯ เห็นว่าล่าช้าเกินไป ประกอบกับสถานการณ์ต่างๆ ในประเทศยังไม่สงบดี ดังนั้นจึงกระทำการรัฐประหารซ้ำอีกครั้ง **ครั้งที่ 11** เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยมีเหตุผลหลายประการ เช่น พฤติการณ์ข้าราชการบังหลวง ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงราชการประจำผู้ซื่อสัตย์สุจริต รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา **ครั้งที่ 12** เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 นำโดย พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ยึดอำนาจรัฐบาลรักษาการ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ดำเนินมายาวนาน นับตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2548 คณะรัฐประหารได้ยกเลิกการเลือกตั้งในเดือนตุลาคม ยกเลิกรัฐธรรมนูญสั่งยุบสภา สั่งห้ามการประท้วงและกิจกรรมทางการเมือง ยับยั้งและเซ็นเซอร์สื่อ ประกาศใช้กฎอัยการศึกและจับกุมสมาชิกคณะรัฐมนตรีหลายคน และ**ครั้งที่ 13** เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 นำโดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบกประกาศรัฐประหารเพื่อให้รัฐมนตรีรักษาการทั้งหมดหมดอำนาจ และเปลี่ยนผ่านสู่การจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ และออกประกาศคำสั่งขอความร่วมมือในหลายเรื่องอย่างต่อเนื่อง สาเหตุมาจากเกิดความขัดแย้งทางการเมือง การชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่างๆ และการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลและนักการเมือง เป็นต้น (สุรชาติ บำรุงสุข, 2541)

สรุป

กองทัพในหลายประเทศมักทำตัวเป็นอุปสรรคต่อการสถาปนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างมั่นคง และหนทางที่จะจรรโลงให้ระบอบประชาธิปไตยสามารถอยู่รอดก็ต้องทำให้บทบาททางการเมืองของกองทัพลดลง โดยกองทัพต้องมีฐานะเป็นเพียงองค์กรที่อยู่ใต้การควบคุมของรัฐบาล ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดแบบนี้ปฏิเสธความไปได้ที่กองทัพจะแสดงบทบาทในเชิงบวกต่อการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างแท้จะสิ้นเชิง ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ปัจจัยสำคัญที่ทหารก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมือง การป้องกันประเทศ รักษาเอกราช ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย ตลอดจนสถาบันสำคัญของประเทศเป็นหน้าที่และบทบาทสำคัญของทหาร และกองทัพ การเข้าแสดงบทบาททางการเมืองเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศเกิดความไม่สงบ เหตุวิฤตอันเนื่องจากการบริหารงานที่ผิดพลาดของรัฐบาลจนสื่อเค้าว่าจะเกิดความวุ่นวาย ความไม่สงบขึ้นภายในประเทศ หากทหารไม่เข้าดำเนินการแล้วจะมีผลเสียต่อความสงบเรียบร้อยความมั่นคงของประเทศ ปฏิบัติการยึดอำนาจของทหารถือว่าเป็นหน้าที่เพื่อการรักษาความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยให้กับประเทศชาติและประชาชน ดังนั้นหากวิเคราะห์ปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนผลักดันให้ทหารต้องเข้าแสดงบทบาททางการเมืองในภาวะที่การเมืองเกิดความไม่สงบถูกมองเป็น 2 กรณี คือ

1) ทหารสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาเอกราชความมั่นคง สถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความไม่สงบทางการเมืองหรือวิฤตการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจะกลายเป็นปัญหาต่อความมั่นคงหรือระบอบการปกครองของประเทศซึ่งทหารสามารถกระทำได้

2) การหาข้อยุติเมื่อเกิดวิฤตการณ์ทางการเมืองภายในประเทศควรปล่อยให้ เป็นไปตามกลไกของระบอบการปกครอง ดังนั้นการจะเห็นด้วยตามหลักเหตุผลและข้อเท็จจริงว่าเมื่อเกิดความไม่สงบทางการเมืองขึ้นภายในประเทศ เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลในฐานะฝ่ายบริหารประเทศกับประชาชน อาจเนื่องมาจากที่บ้านเมืองมีปัญหาและรัฐบาลยังไม่ดำเนินการแก้ไขหรือยังแก้ไขไม่ได้ หากปล่อยให้ไว้จะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชน หลายคนจึงมองมาที่ทหารซึ่งเป็นองค์กรที่มีลักษณะพิเศษกว่าองค์กรอื่นดังที่ได้กล่าวแล้ว แต่อย่างไรก็ตามปกติทหารก็จะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายไม่เข้าแทรกแซงทางการเมือง จนต่อเมื่อสถานการณ์ผลักดันให้ทหารต้องเข้าแสดงบทบาทต่อเหตุการณ์ความไม่สงบเท่านั้นทหารจึงจะมีการเคลื่อนไหว

ประเด็นที่ 2 ทหารกับเหตุผลของการทำรัฐประหาร โดยสรุปแล้วสาเหตุของการทำรัฐประหารตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่เกิดขึ้น 13 เหตุการณ์ ด้วยมีเหตุผลโดยรวมของการทำรัฐประหาร 5 ประการ ดังนี้

1) รัฐบาลพลเรือนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการของฝ่ายทหารมากเกินไป ในขณะที่ฝ่ายทหารเองบางครั้งไม่ยอมรับอำนาจฝ่ายการเมืองด้วยเหตุผลบางประการ เช่น ตัวบุคคล และการบริหารงานของรัฐบาลที่มุ่งรักษาผลประโยชน์พวกตนมากกว่าของประเทศชาติ

2) ความพยายามของฝ่ายการเมืองในการเข้าไปแทรกแซงทหาร เช่น แอบสนับสนุนนายทหารบางคน ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญๆ โดยไม่คำนึงถึงระเบียบแบบแผนที่เคยปฏิบัติ ทำให้ทหารแตกกันเป็นกลุ่ม เป็นการแยกดูอำนาจของทหารในกองทัพเพื่อให้เป็นที่วางใจได้ว่าทหารจะไม่สามารถทำการปฏิวัติรัฐประหารได้

3) ความขัดแย้งกันเองระหว่างฝ่ายทหารด้วยกัน ไม่ว่าจะเกิดจากความทะเยอทะยานส่วนตัว ความขมขื่นส่วนตัว หรือขัดแย้งกันด้วยผลประโยชน์บางอย่างของกลุ่มตน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องตำแหน่งหน้าที่สำคัญๆ ในกองทัพที่โยกย้ายคนของตนไปดำรงตำแหน่ง และโยกย้ายคนที่ไม่ใช่กลุ่มหรือพวกตนไปอยู่ในตำแหน่งอื่นที่ไม่สำคัญ

4) เกียรติภูมิและบทบาทของทหารถูกละเมิด หรือไม่ก็ตกต่ำเนื่องจากการลบล้างคุณงามเกียรติ ถูกกล่าวหาว่าเป็นเผด็จการหรือทุจริตคอร์รัปชัน

5) ทหารไม่มีความเชื่อมั่นว่ารัฐบาลพลเรือนที่บริหารประเทศอยู่ในขณะนั้นจะสามารถนำพาประเทศชาติไปได้ด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจสังคม ความสงบเรียบร้อยภายในหรือปัญหาที่เกิดจากการทุจริตแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ชอบธรรมของนักการเมืองอยู่ในขณะนี้ ทั้ง 5 ประการ เป็นที่มาของการปฏิวัติรัฐประหาร ซึ่งเคยเกิดขึ้นมาแล้วในบ้านของเราในอดีตถึงปัจจุบันจึงหยิบยกขึ้นมาให้เห็นเป็นอุทาหรณ์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้นักมองในภาพรวมของประเทศที่เมื่อใดประเทศเกิดปัญหาหรือวิกฤติการณ์ ทหารจะเข้ามาแก้ไขปัญหา โดยการอ้างความชอบธรรมการเป็นผู้ปกป้องชาติบ้านเมือง จึงถือเป็นเหตุผลในการเข้ามามีบทบาททางการเมือง ก่อนบ้านเมืองจะเสียหายมากไปกว่านี้ โดยหลักสามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

1) ควรสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ความสำเร็จของการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยจึงขึ้นอยู่กับความพยายามในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้กับประชาชนทุกระดับอย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยทั้งมาตรการที่มีประสิทธิภาพและความตั้งใจจริงของผู้นำทางการเมือง กลุ่มทหารต้องยุติการแทรกแซงทางการเมืองด้วยการปฏิวัติรัฐประหาร ซึ่งเป็นการทำลายบรรยากาศทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ร้ายแรงและยังทำลายการยอมรับจากประชาชน

2) ควรทำให้ทหารเป็นทหารอาชีพ เพื่อป้องกันการแทรกแซงทางการเมืองของทหารไม่ให้เกิดการปฏิวัติรัฐประหารขึ้นอีก เพราะความเป็นทหารอาชีพจะไม่ทำให้ทหารยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ทหารสมัยใหม่จะฝึกฝนความชำนาญทางการรบของตนและไม่เกี่ยวข้องกันนโยบายใดๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง อีกทั้งต้องรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบว่าไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับการตัดสินใจของนักการเมืองซึ่งเป็นพลเรือน

3) ควรตระหนักถึงสภาวะเศรษฐกิจในขณะนี้ทุกฝ่ายต้องประหยัด และพยายามในการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณในกิจการทหาร เช่น การจัดซื้อ-จัดหายุทโธปกรณ์ของกองทัพ ดังนั้นกลุ่มทหารเองต้องเข้าใจสภาพเศรษฐกิจในขณะนี้ว่าอะไรคือสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติ

4) ควรสร้างระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยตามแนวคิดของตะวันตก โดยเป็นระบอบประชาธิปไตยที่นานาอารยประเทศยอมรับนั้นเป็นประชาธิปไตยที่พยายามมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง เป้าหมายสูงสุดของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

- กนลา สุขพานิช-ชันปราว และสุจิต บุญบงการ. (2529). **ทหารกับการพัฒนาทางการเมืองไทย**. จุลสารวิชาการว่าด้วยทหารไทย. 1: 3.
- คณิน บุญสุวรรณ. (2532). **ปัญหาการถ่ายทอดอำนาจทางการเมือง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2525). **ยังเดี๋ยวกับทหารประชาธิปไตย การวิเคราะห์บทบาททหารในการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- เบญจพล เปรมปรีดา. (2536). **ทหารกับการสืบทอดอำนาจทางการเมืองไทย: กรณีศึกษาคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มานะ รัตนโกเศศ. (2523). **การใช้กำลังทหารเพื่อพัฒนาการเมืองในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- สมบุญณ์ ดุลยกาญจน์. (2539). **การลุกฮือของประชาชนในการต่อต้านการครอบงำทางการเมืองของทหาร: กรณีเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุจิต บุญบงการ. (2549). **บทบาทกองทัพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2530). **ระบบราชการไทย: บทศึกษากองทัพในบริบททางสังคม - การเมือง**. กรุงเทพฯ: สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2541). **ทหารกับประชาธิปไตยไทย: จาก 14 ตุลาฯ สู่ปัจจุบันและอนาคต**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2558). **เสนาประชาธิปไตย รัฐประหารกับการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สมบัติ อารังญวงศ์. (2557). **สาเหตุของการรัฐประหาร**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- S.E. Finer. (1976). *The Man on Horseback: The Role of the Military in Politics*. 2nd Enlarged edition.
- Samuel P. Huntington. (1968). *Political Order in Changing Societies*. Haven and London: Yale University.
- Surachart Bumrungsuk. (1985). *United States Foreign Policy and Thai Military Rule. 1947-1977* Master of Arts Thesis Cornell University.
- Surachart Bumrungsuk. (1999). *From Dominance to Power Sharing: The Military and Politics in Thailand. 1973-1992* Ph.D. Thesis Cornell University.